

מדינת ישראל
משרד החינוך התרבות והספורט

סוג הבחינה: בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: חורף תשס"ד, 2004
מספר השאלון: 29, 70, 80
נספח: לחלק א

ג א ו ג ר פ י ה

3 יחידות לימוד

מבנה הבחינה: בבחינה זו שני חלקים.

חלק א	–	שעתיים	–	66	נקודות
חלק ב	–	שעה	–	33	נקודות
התרשמות	–	1	נקודה		
סה"כ	–	שלוש שעות	–	100	נקודות

חלק א

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בחלק זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	–	גאוגרפיה של ארץ-ישראל	–	(2×18)	–	36	נקודות
פרק שני	–	גאוגרפיה של המזרח התיכון גאוגרפיה של המזרח התיכון על סף המאה ה-21	–	(2×15)	–	30	נקודות
פרק שלישי	–						
סה"כ	–		–		–	66	נקודות

יש לענות על שאלות משני פרקים: מפרק ראשון ומאחד מהפרקים השני או השלישי, לפי ההוראות בגוף השאלון.

ג. חומר עזר מותר בשימוש:

1. אטלס כללי (כולל אטלס אוניברסיטאי חדש ואטלס כרטא).
2. מפה של ארץ-ישראל 1:250,000.
3. מפה גיאולוגית של ארץ-ישראל 1:250,000 או 1:500,000.
4. אטלס ישראל החדש.

ד. הוראות מיוחדות:

1. כדי להמחיש את תשובותיך היעזר בסרטונים, בחתכים ובגרפים, לפי הצורך.
2. אין להשתמש באטלס המזרח התיכון.

הערות: בפרק גאוגרפיה של ארץ-ישראל יש שאלה המסתמכת על מפות מ"אטלס ישראל החדש".

כתוב במחברת הבחינה בלבד. בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רישום טיוטות כלשהן על דפים מחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה! רשום "טייטה" בראש כל עמוד טיוטה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון – גאוגרפיה של ארץ-ישראל (36 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 1-7 (לכל שאלה – 18 נקודות; מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).

1. המוביל הארצי

- א. הסבר בהרחבה מטרה אחת שהייתה בהקמת המוביל הארצי. (5 נקודות)
- ב. תאר בעיה אחת טכנית ובעיה אחת פוליטית-ביטחונית, שהיו קשורות להקמת המוביל הארצי ולהפעלתו, והסבר כיצד נפתרה כל אחת מהבעיות שתיארת. (8 נקודות)
- ג. הסבר את התפקיד של הכינרת ואת התפקיד של מאגר בית נטופה במוביל הארצי. (5 נקודות)

2. הכרמל ורמת מנשה

- שים לב: איור רמת מנשה משתרע מצפון לכביש נחל עירון (ואדי ערה).
- א. תאר את המבנה הגאולוגי של הכרמל ושל רמת מנשה. (9 נקודות)
  - ב. תאר את מערך היישובים ואת מערך הדרכים ברכס הכרמל וברמת מנשה, והסבר את ההשפעה של המבנה הטופוגרפי בכל אחד מהאזורים על מערכים אלה. (9 נקודות)

3. אזור החולה

- א. עיין במפות של אזור החולה משנת 1935 ומשנת 1990, שבעמוד 78 ב"אטלס ישראל החדש". תאר, על פי המפות, שלושה שינויים שחלו באזור החולה בין השנים האלה. (6 נקודות)
- ב. הסבר שתי מטרות שהיו בייבוש החולה. (6 נקודות)
- ג. הסבר שתי בעיות שנגרמו בגלל ייבוש החולה. (6 נקודות)

4. עיירות הפיתוח

א. עיין בנתונים שלפניך על גידול האוכלוסייה בשתי עיירות פיתוח (1961-2001).

מספר התושבים בשתי עיירות פיתוח, בשנים נבחרות

2001	1981	1961	עיירת הפיתוח
181,100	66,000	6,200	אשדוד
4,560	2,550	1,670	שלומי

הבא שני הסברים לקצב הגידול של האוכלוסייה בכל אחת מהעיירות

(סה"כ – ארבעה הסברים). (10 נקודות)

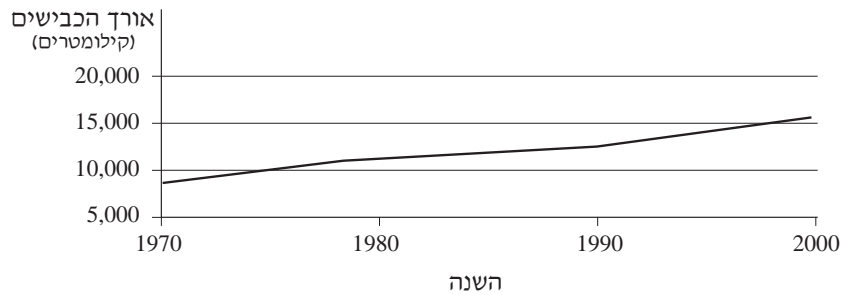
ב. במהלך השנים נעשו ניסיונות שונים לטפח ולקדם את עיירות הפיתוח בישראל.

תאר שניים מניסיונות אלה. (8 נקודות)

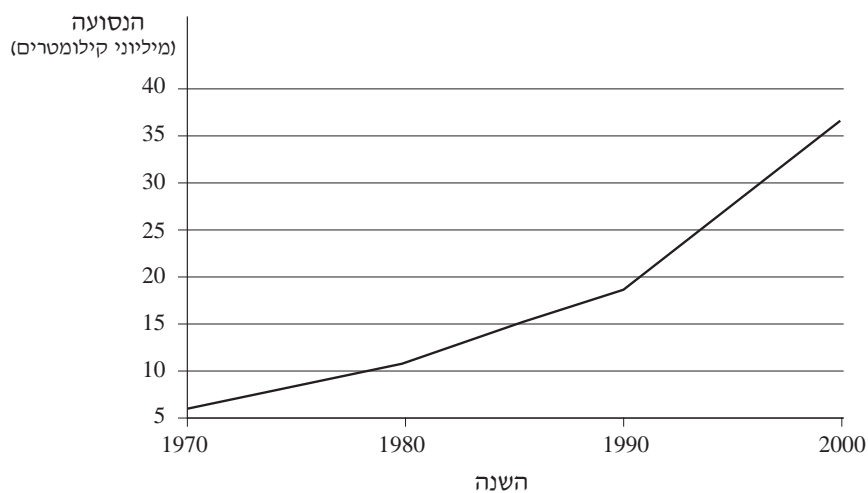
5. תחבורה

עיין בגרפים שלפניך, שבהם מוצגים נתונים משלושת העשורים האחרונים על אורך הכבישים הכולל בארץ ועל סך כל הקילומטרים שנסעו כל כלי הרכב בארץ (נסועה).

אורך הכבישים הכולל בארץ (1970-2000)

סך כל הנסועה בארץ (1970-2000)

- א. תאר את המגמה בהתפתחות אורך הכבישים ואת המגמה בהתפתחות הנסועה מאז 1970, והשווה ביניהן. (4 נקודות)
- ב. הבא שני הסברים למגמה הנראית בנסועה מאז 1970. (7 נקודות)
- ג. פרט שלוש בעיות שמגמות אלה גורמות, וציין פתרון אחד המוצע לבעיות אלה. (7 נקודות)

6. מדרש תמונה – אזור קריית שמונה (נספח)

- א. עיין בתמונה המוצגת בנספח.
תאר את מבנה הנוף הנראה בתמונה, והסבר כיצד נוצר נוף זה. (6 נקודות)
- ב. פרט שלושה שימושי קרקע הנראים בתמונה. (6 נקודות)
- ג. הבא שני הסברים לכך שלתירות יש חלק חשוב בכלכלת האזור. (6 נקודות)

שאלה 7 מיועדת לתלמידים שקראו את המאמר "התברגנות של שכונות בערי ישראל", מאת עמירם גונן, מהספר: **תמורות בגיאוגרפיה של ישראל – גלעין ושוליים**.

7. מאמר – "התברגנות של שכונות בערי ישראל"

- א. הסבר את המושג "התברגנות שכונות", וציין שלוש סיבות לתהליך זה. (10 נקודות)
- ב. תאר את התהליך של התברגנות השכונות בשיכונים הציבוריים בישראל. (8 נקודות)

שים לב: בפרק השני שאלות בנושא גאוגרפיה של המזרח התיכון, ובפרק השלישי שאלות בנושא גאוגרפיה של המזרח התיכון על סף המאה ה-21.
אם בחרת לענות על שאלות מהפרק השני, אינך רשאי לענות על שאלות מהפרק השלישי.

פרק שני – גאוגרפיה של המזרח התיכון (30 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 8-13. מותר לענות רק על אחת מהשאלות 12-13.

(לכל שאלה – 15 נקודות; מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו)

8. כלכלת טורקיה

א. עיין באטלס וציין ארבעה משאבי טבע המצויים בטורקיה ואת מיקומם.

(5 נקודות)

ב. ציין שני גורמים להתפתחות תעשיית הפלדה בטורקיה, ושני גורמים להתפתחות

תעשיית הטקסטיל במדינה זו. (10 נקודות)

9. העדות בעירק

א. ציין מה הן שלוש העדות העיקריות בעירק, ותאר את התפרוסת של כל אחת מהן

במדינה. (7 נקודות)

ב. תאר את יחסי הכוחות הפוליטיים בין העדות בעירק עד תחילת שנת 2003,

וציין כיצד היחסים בין העדות השפיעו על המדינה. (8 נקודות)

10. החקלאות במזרח התיכון

לפניך רשימה של ארבעה אזורים במזרח התיכון. בחר בשלושה מהם – תאר את תנאי

הטופוגרפיה והאקלים בכל אזור שבחרת, והסבר את ההשפעה של תנאים אלה על

החקלאות שבו. (15 נקודות)

האזורים:

– רמת אנטוליה בטורקיה

– מישור החוף של לבנון

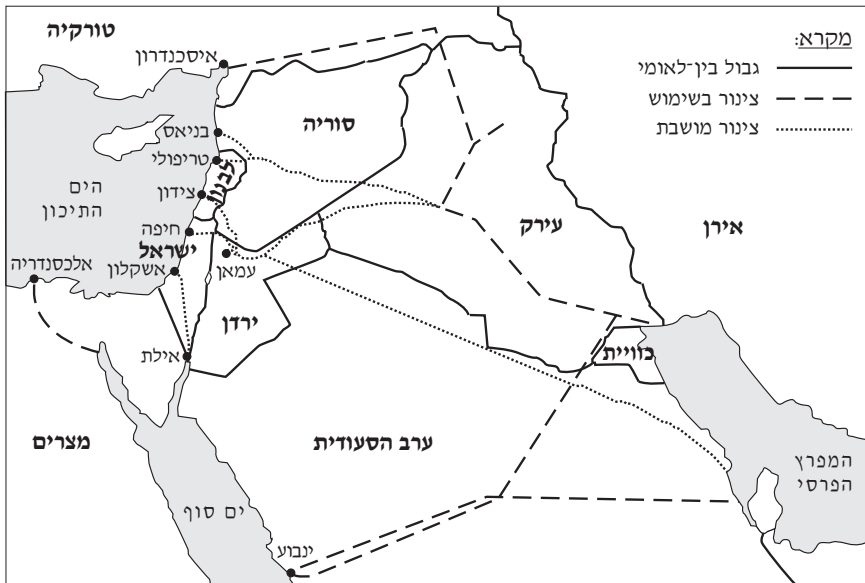
– אזור א-ריאד (רייך) בערב הסעודית

– הדלתא של הנילוס במצרים

11. הובלת נפט במזרח התיכון

עייין במפה שלפניך, המציגה את מיקום צינורות הנפט העיקריים במזרח התיכון.

צינורות נפט עיקריים במזרח התיכון (1989)

- א. בחר בשני צינורות נפט שנמצאים בשימוש:
ציין את המוצא ואת היעד של כל אחד מהם, וכתוב את השיקולים להנחתו.
(5 נקודות)
- ב. בחר בשני צינורות נפט שאינם בשימוש:
ציין את המוצא ואת היעד של כל אחד מהם, וכתוב את השיקולים להנחתו ואת הסיבה להפסקת השימוש בו. (5 נקודות)
- ג. תאר שני קשיים בהובלה הימית של נפט מהמפרץ הפרסי. (5 נקודות)

שים לב: מותר לענות רק על אחת מהשאלות 12-13.

שאלה 12 מיועדת לתלמידים שקראו את המאמר "המזרח התיכון – אזור שולי במערכת העולמית?", מאת גבי שפר, מהספר: **יישוב, חברה וכלכלה – פרקים בגיאוגרפיה של המזרח התיכון**.

12. מאמר – "המזרח התיכון – אזור שולי במערכת העולמית?"

- א. על פי המאמר, הסבר שני גורמים שבגללם קשה לקבוע מהו ה"מרכז", ומה הם ה"שוליים" במזרח התיכון. (7 נקודות)
- ב. טענת המחבר, למזרח התיכון יש גם מאפיינים של אזור שולי בעולם, וגם מאפיינים של אזור מרכזי בעולם.
- הצג שני מאפיינים של האזור שבגללם הוא נחשב אזור שולי, ומאפיין אחד שבגללו הוא נחשב אזור מרכזי. (8 נקודות)

שאלה 13 מיועדת לתלמידים שקראו את המאמר "טורקיה במאה ה-20: בין מזרח למערב", מאת אלון ליאל, מהספר: **המזרח התיכון בפתח המאה ה-21 – מבחר מאמרים בגיאוגרפיה לחטיבה העליונה**.

13. מאמר – "טורקיה במאה ה-20: בין מזרח למערב"

- א. המים הם מקור לעוצמה פוליטית ביחסיה של טורקיה עם שכנותיה.
הבא שני הסברים לכך, על פי המאמר. (8 נקודות)
- ב. על פי המאמר, תאר שני פרויקטים (מפעלים) בתחום המים בטורקיה, שיכולה להיות בהם תועלת לטורקיה עצמה ו/או למדינות אחרות. (7 נקודות)

שים לב: אם בחרת לענות על שאלות בפרק גאוגרפיה של המזרח התיכון, אינך רשאי לענות על שאלות בפרק גאוגרפיה של המזרח התיכון על סף המאה ה-21.

פרק שלישי – גאוגרפיה של המזרח התיכון על סף המאה ה-21

(30 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 14-19. מותר לענות רק על אחת מהשאלות 18-19.

(לכל שאלה – 15 נקודות; מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו)

14. המים בירדן

א. על פי נתוני הבנק העולמי לשנת 2001, בכל שנה ירדן מנצלת כמות מים גדולה יותר

מכמות המים השנתית שנוספת לה.

הבא שתי סיבות לשיעור הגבוה של ניצול המים בירדן. (6 נקודות)

ב. הסבר שתי בעיות שהמחסור במים גורם בירדן. (4 נקודות)

ג. ציין דרך אחת להתמודדות עם מצוקת המים בירדן. (5 נקודות)

15. כלכלת לבנון

בשנת 1997, יותר מ-70% מכלל ההכנסות של המשק הלבנוני התקבלו מעסקי תיירות,

מסחר, תיירות ושירותים.

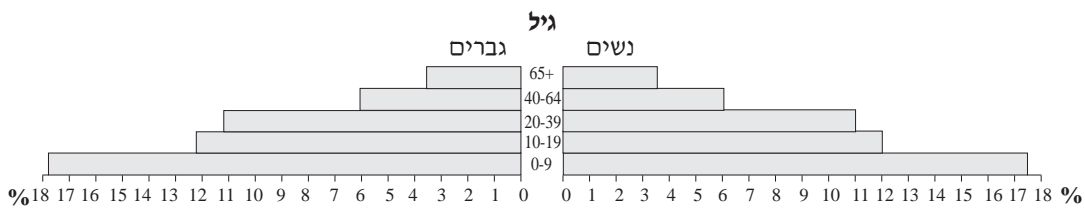
הסבר שלושה גורמים לכך שחלקם של עסקים אלה גדול כל כך במשק הלבנוני.

(15 נקודות)

16. האוכלוסייה במזרח התיכון

עיין בפירמידת הגילים שלפניך.

פירמידת הגילים של האוכלוסייה במזרח התיכון
(1999)

א. תאר, על פי פירמידת הגילים, שלושה מאפיינים של האוכלוסייה במזרח התיכון.

(7 נקודות)

ב. פרט ארבע סיבות למבנה זה של פירמידת הגילים במזרח התיכון (בתשובתך כתוב גם

על שיעור האוכלוסייה הצעירה וגם על שיעור האוכלוסייה המבוגרת). (8 נקודות)

17. החקלאות במזרח התיכון

לפניך רשימה של ארבעה אזורים במזרח התיכון. בחר בשלושה מהם – תאר את תנאי

הטופוגרפיה והאקלים בכל אזור שבחרת, והסבר את ההשפעה של תנאים אלה על

החקלאות שבו. (15 נקודות)

האזורים:

- רמת אנטוליה בטורקיה
- מישור החוף של לבנון
- אזור א-ריאד (רייך) בערב הסעודית
- הדלתא של הנילוס במצרים

שים לב: מותר לענות רק על אחת מהשאלות 18-19.

שאלה 18 מיועדת לתלמידים שקראו את המאמר "המזרח התיכון – אזור שולי במערכת העולמית?" מאת גבי שפר, מהספר: **יישוב, חברה וכלכלה – פרקים בגיאוגרפיה של המזרח התיכון**.

18. מאמר – "המזרח התיכון – אזור שולי במערכת העולמית?"

- א. על פי המאמר, הסבר שני גורמים שבגללם קשה לקבוע מהו ה"מרכז", ומה הם ה"שוליים" במזרח התיכון. (7 נקודות)
- ב. לטענת המחבר, למזרח התיכון יש גם מאפיינים של אזור שולי בעולם, וגם מאפיינים של אזור מרכזי בעולם.
- הצג שני מאפיינים של האזור שבגללם הוא נחשב אזור שולי, ומאפיין אחד שבגללו הוא נחשב אזור מרכזי. (8 נקודות)

שאלה 19 מיועדת לתלמידים שקראו את המאמר "טורקיה במאה ה-20: בין מזרח למערב", מאת אלון ליאל, מהספר: **המזרח התיכון בפתח המאה ה-21 – מבחר מאמרים בגיאוגרפיה לחטיבה העליונה**.

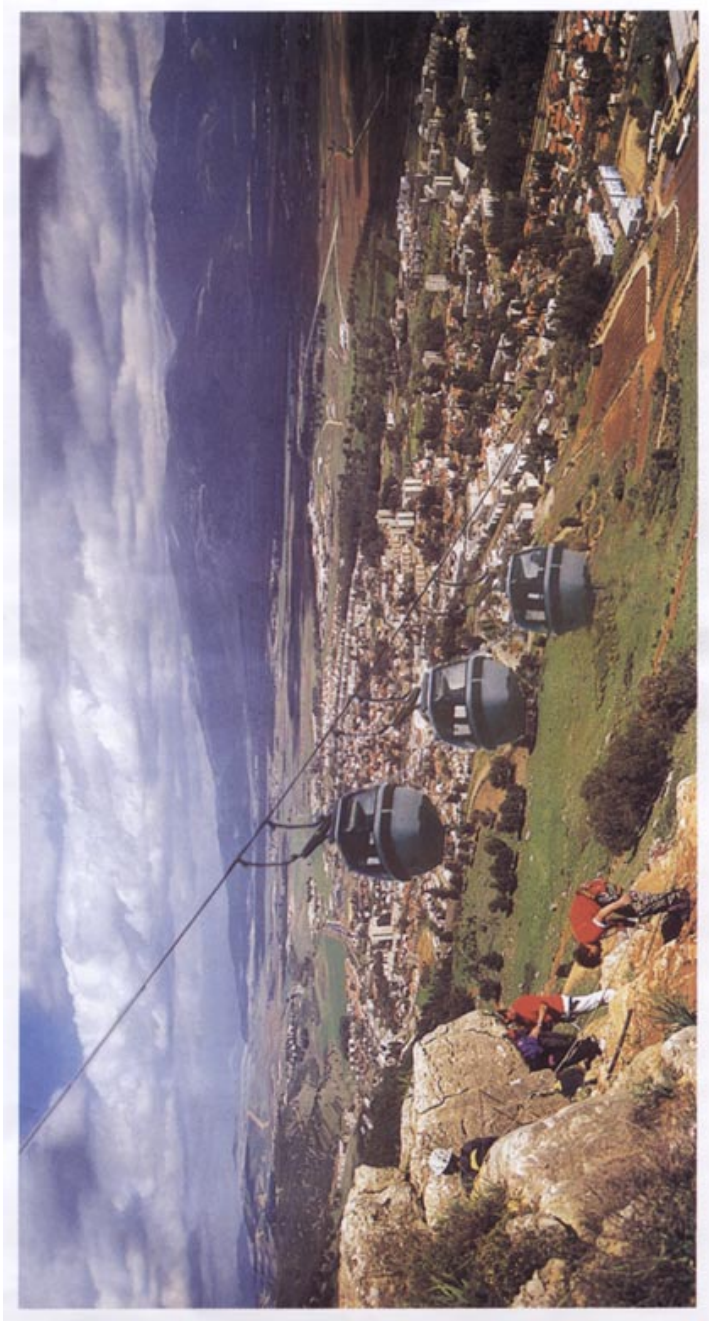
19. מאמר – "טורקיה במאה ה-20: בין מזרח למערב"

- א. המים הם מקור לעוצמה פוליטית ביחסיה של טורקיה עם שכנותיה. הבא שני הסברים לכך, על פי המאמר. (8 נקודות)
- ב. על פי המאמר, תאר שני פרויקטים (מפעלים) בתחום המים בטורקיה, שיכולה להיות בהם תועלת לטורקיה עצמה ו/או למדינות אחרות. (7 נקודות)

ב ה צ ל ח ה !

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך התרבות והספורט

נספח – אזור קריית שמונה מכיוון צוק מנרה
الملحق – منطقة قريات شموحه من جهة جبل منارة

ג א ו ג ר פ י ה

3 יחידות לימוד

חלק ב

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה אחת.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בחלק זה שני פרקים.

פסק רביעי – גאוגרפיה חבלית

- * החבלים: ארצות-הברית **או**: ארצות-הברית הבת-רעשייתית
- * מערב אירופה לקראת המאה ה-21
- * העולם המתפתח (העולם השלישי)

פסק חמישי – גאוגרפיה נושאית

- * הנושאים: יישובים עירוניים * גאוגרפיה כלכלית
- * גאולוגיה * גאומורפולוגיה
- * אקלים

יש לענות על שלוש שאלות, לפי ההוראות בגוף השאלון.
לכל שאלה – 11 נקודות; סה"כ – 33 נקודות לחלק זה.
התרשמות – 1 נקודה.

הערה למעריך: את ההתרשמות יש לרשום כשאלה מס' 47.

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אטלס כללי (כולל אטלס אוניברסיטאי חדש ואטלס כרטא).
שים לב: אין להשתמש באטלס גיאוגרפי יבנה, הכולל בתוכו את המילון למונחי הגיאוגרפיה.

ד. הוראה מיוחדת: כדי להמחיש את תשובותיך היעזר בסרטוטים, בחתכים ובגרפים, לפי הצורך.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רישום טייטות כלשהן על דפים מחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה! רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

בשאלון זה 27 שאלות (בפרקים הרביעי והחמישי), ומהן עליך לענות על שלוש בלבד.
(לכל שאלה – 11 נקודות)
בפרק הרביעי יש שאלות על חבלים שונים, ובפרק החמישי יש שאלות על נושאים שונים.
אין לענות על יותר משתי שאלות באותו חבל ו/או באותו נושא.

פרק רביעי – גאוגרפיה חבלית

ארצות-הברית

שים לב: אם בחרת לענות על שאלות הנוגעות לארצות-הברית
אינך רשאי לענות על שאלות הנוגעות לארצות-הברית הבתר-תעשייתית.

20. כלכלה

עיין בטבלה שלפניך, שבה מדורגות עשר מדינות בארצות-הברית, לפי רמת ההכנסה לנפש.

מדינות שבהן ההכנסה לנפש היא הגבוהה ביותר

ומדינות שבהן ההכנסה לנפש היא הנמוכה ביותר

(2000)

מדינות שבהן ההכנסה לנפש הנמוכה ביותר	מדינות שבהן ההכנסה לנפש הגבוהה ביותר
מונטנה	קונטיקט
ניו מקסיקו	מסצ'וסטס
ארקנסו	ניו ג'רזי
וירג'יניה המערבית	ניו יורק
מיסיסיפי	מרילנד

- א. בחר באחת מן המדינות שבה ההכנסה לנפש היא הגבוהה ביותר, וציין שלוש סיבות לרמת ההכנסה הגבוהה במדינה זו. (6 נקודות)
- ב. בחר באחת מן המדינות שבה ההכנסה לנפש היא הנמוכה ביותר, וציין שלוש סיבות לרמת ההכנסה הנמוכה במדינה זו. (5 נקודות)

/המשך בעמוד 3/

21. חקלאות

- בחר באחד משלושת ענפי החקלאות: חיטה; משק חלב; חקלאות ים תיכונית.
- א. ציין אזור אחד בארצות-הברית שבו הענף שבחרת נפוץ, והסבר מדוע הוא נפוץ באזור זה. (5 נקודות)
- ב. תאר את השפעתו של הענף שבחרת על כלכלת האזור. (6 נקודות)

22. המיסיוסיפי

- א. תאר את גבולות אגן הניקוז של המיסיוסיפי (ציין היכן נמצאים קווי פרשות המים שמפרידים בין אגן הניקוז שלו לאגני ניקוז אחרים). (5 נקודות)
- ב. הסבר שני גורמים לתרומת רשת היובלים של המיסיוסיפי לפיתוח ארצות-הברית. (6 נקודות)

ארצות-הברית הבתר-תעשייתית

שים לב: אם בחרת לענות על שאלות הנוגעות ל**ארצות-הברית**
אינך רשאי לענות על שאלות הנוגעות ל**ארצות-הברית הבתר-תעשייתית**.

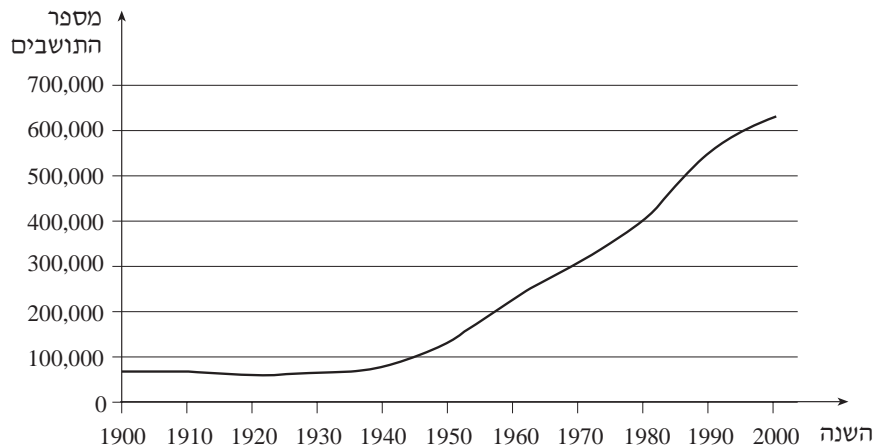
23. העיר האמריקנית

- א. תאר, על פי ברגיס, את המבנה של העיר האמריקנית. (4 נקודות)
- ב. הסבר שלושה תהליכים מרכזיים בתחום האוכלוסייה (הרכב ותפרוסת) ובתחום הכלכלה, שגרמו לשינויים בדגם העיר האמריקנית ובעיצובה בעידן הבתר-תעשייתי (סה"כ – שלושה תהליכים). (7 נקודות)

24. נפט ואוכלוסייה באלסקה

- א. עיין בגרף שלפניך, שבו מוצגים נתונים על אוכלוסיית אלסקה במאה ה-20.

השינויים בגודל אוכלוסיית אלסקה במהלך המאה ה-20

- תאר את השינויים בגודל אוכלוסיית אלסקה והסבר את הגורמים להם. (6 נקודות)
- ב. הסבר שני גורמים (קשיים) המגבילים את ההפקה וההובלה של הנפט באלסקה. (5 נקודות)

25. תעסוקה

עייין בטבלה שלפניך, שבה מוצגים נתונים על מספר המועסקים באזורים שונים בארצות-הברית בשנים 1960, 1988.

מספר המועסקים בחבלים השונים בארצות-הברית (1960, 1988)

השינוי (באחוזים)	מספר המועסקים (באלפים)		החבל בארצות-הברית
	1988	1960	
54	24,180	15,616	צפון-מזרח
80	28,517	15,837	החבל התיכון
172	38,759	14,246	דרום
182	23,581	8,336	מערב
112	115,037	54,035	בכל המדינה

- א. ציין את השינוי שחל בין השנים 1960-1988 במספר המועסקים בכל אחד מהחבלים שבטבלה, והשווה כל שינוי לשינוי במדינה כולה. (3 נקודות)
- ב. בחר בשני חבלים, ותאר שני גורמים לשינוי שחל בכל אחד מהחבלים שבחרת (סה"כ – ארבעה גורמים). (8 נקודות)

מערב אירופה לקראת המאה ה-21

26. אירלנד

א. השווה בין מערב אירלנד ובין מזרח המדינה, על פי שלושת המאפיינים:

- האקלים
  - החקלאות
  - תפוסת היישובים וגודלם
- (6 נקודות)

ב. קבע איזה אזור באירלנד (מערב המדינה או מזרחה) מפותח פחות, והצג שלוש סיבות לכך שאזור זה מפותח פחות. (5 נקודות)

27. אוכלוסייה

עייין בטבלה שלפניך, שבה מוצגים שיעורי הילודה במדינות אחדות באירופה בשנים 1970, 1994.

שיעורי הילודה (ל-1,000 נפש) בחמש מדינות באירופה

(1970, 1994)

1994	1970	המדינה
9	17	איטליה
13	16	בריטניה
10	13	גרמניה
9	20	ספרד
12	17	צרפת

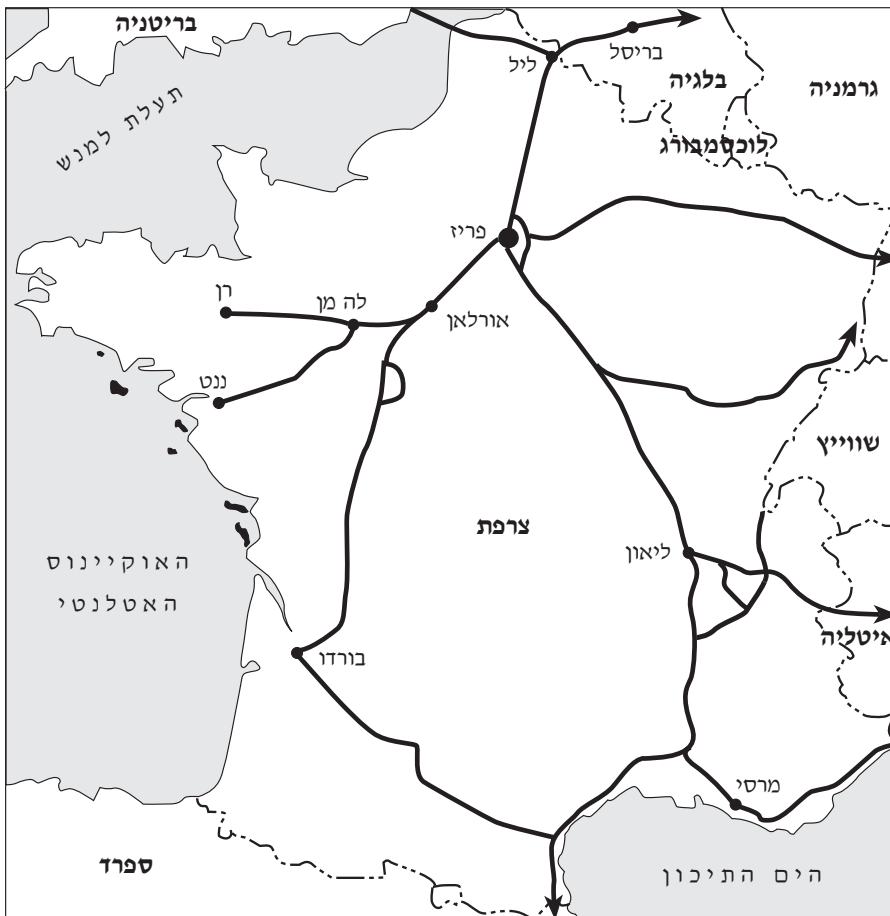
א. תאר את המגמה הניכרת בשיעורי הילודה במדינות אלה, ופרט ארבע סיבות למגמה זו. (6 נקודות)

ב. תאר שתי בעיות שגורמת המגמה בשיעורי הילודה מאז 1970, וציין שני פתרונות של מדינות באיחוד האירופי לבעיות אלה. (5 נקודות)

28. תחבורה מסילתית

- א. הסבר שתי סיבות לכך שהנציבות האירופית מעדיפה לפתח את הרכבת המהירה ביותר (רמ"ב, TGV) על פני אמצעי תחבורה אחרים. (7 נקודות)
- ב. עיין במפת קווי הרכבת המהירה ביותר באירופה, והסבר שני שיקולים שהנחו את כיווני ההתפשטות המתוכננת של קווי הרמ"ב (כפי שהם מיוצגים בחצים). (4 נקודות)

קווי הרמ"ב באירופה

מקרא:
קו רמ"ב
גבול בין-לאומי

העולם המתפתח (העולם השלישי)

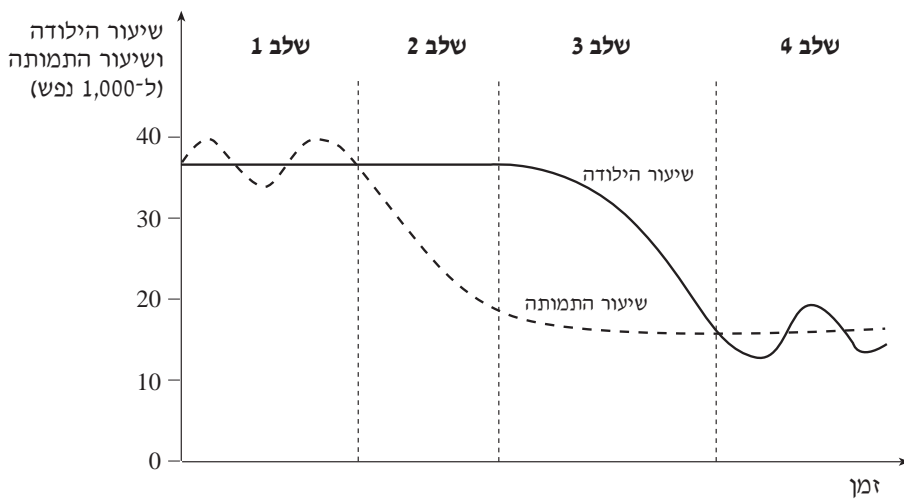
29. שכונות עוני

- א. תאר את שני הסוגים של שכונות עוני בערי העולם המתפתח (שכונות צריפים ושכונות פלישה), וציין את מיקומן של שכונות העוני. (6 נקודות)
- ב. תאר את התנאים הפיזיים והחברתיים בשכונות העוני. (5 נקודות)

30. המעבר הדמוגרפי

עיין בגרף שלפניך, שבו מוצגים ארבעת השלבים של מודל "המעבר הדמוגרפי".

מודל "המעבר הדמוגרפי"

- א. תאר כל אחד מארבעת השלבים של המודל, והסבר בכל שלב את הסיבות ליחס בין שיעור הילודה לשיעור התמותה. (6 נקודות)
- ב. עיין בטבלה שלפניך, שבה מוצגים שיעור הילודה ושיעור התמותה בשתי מדינות.

שיעור הילודה ושיעור התמותה (ל-1,000 נפש) בשתי מדינות

שיעור התמותה	שיעור הילודה	
25	36	מדינה א
15	28	מדינה ב

על פי הגרף, קבע באיזה שלב של מודל "המעבר הדמוגרפי" נמצאת כל אחת מהמדינות, והסבר מה אפשר להסיק מנתונים אלה על רמת הפיתוח של כל אחת מהן. (5 נקודות)

/המשך בעמוד 9/

31. חברות חקלאיות גדולות (חברות מטעים)

- א. תאר שתי דרכים שבהן נוצרו חברות חקלאיות גדולות, והסבר שתי תרומות שלהן להגדלת הייצור החקלאי. (5 נקודות)
- ב. הסבר שלושה חסרונות הקשורים להקמת חברות חקלאיות גדולות במדינות העולם המתפתח. (6 נקודות)

פרק חמישי – גאוגרפיה נושאת

יישובים עירוניים

32. שולי המעי"ר

- א. תאר והסבר שני תהליכים עירוניים, שהביאו לירידת המעמד של שולי המעי"ר. (6 נקודות)
- ב. הסבר שני גורמים להתאוששות של שולי המעי"ר בשנים האחרונות. (5 נקודות)

33. הערים בימי הביניים

- א. תאר שני גורמי מיקום של הערים בימי הביניים, והסבר יתרון אחד של כל גורם. (5 נקודות)
- ב. תאר שלושה מאפיינים של הערים בימי הביניים (מלבד מאפייני המיקום). (6 נקודות)

34. מדרג עירוני

עיין בטבלה שלפניך, המציגה נתונים על גודל האוכלוסייה בחמש הערים הגדולות בשתי מדינות.

מספר התושבים בחמש הערים הגדולות בשתי מדינות

מדינה א	מדינה ב	
5,681,900	2,589,500	עיר 1
619,200	1,494,200	עיר 2
509,300	1,108,700	עיר 3
411,500	1,050,400	עיר 4
278,000	1,002,200	עיר 5

- א. קבע איזה סוג של מדרג עירוני מתארת כל עמודה בטבלה, והבא שני נימוקים לקביעותיך. (6 נקודות)
- ב. הצג סיבה אחת להתפתחות המדרג העירוני בכל אחת מהמדינות שבטבלה. (5 נקודות)

/המשך בעמוד 10/

גאוגרפיה כלכלית

35. תחבורה מסילתית

לפניך שתי קבוצות של אזורים, שבהם אנשים מרבים להשתמש ברכבות.
קבוצה א': סין; הודו.
קבוצה ב': מערב אירופה; יפן.
בחר באזור אחד מכל קבוצה, והבא שני הסברים לשימוש הרב ברכבות באזור זה
(סה"כ – ארבעה הסברים). (11 נקודות)

36. תיירות

א. בשנים האחרונות מספר התיירים בעולם הולך וגדל.
הבא שלושה הסברים לכך. (5 נקודות)
ב. פיתוח יעדי תיירות משפיע על אזורים כפריים בעולם.
תאר שלוש השפעות של פיתוח זה. (6 נקודות)

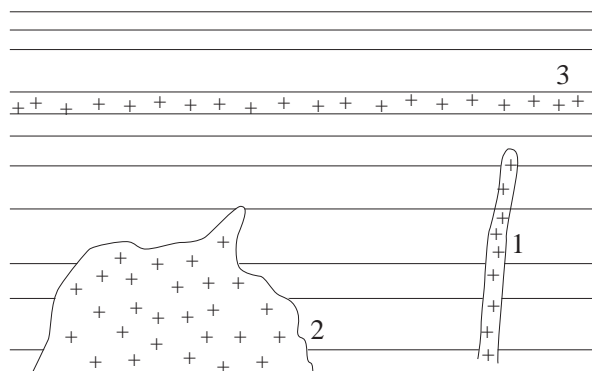
37. התאוריה של מלתוס

א. הסבר את התאוריה של מלתוס, והצג שתי סיבות לכך שתחזיוניתה לא התגשמו
למרות הגידול באוכלוסיית העולם. (6 נקודות)
ב. הסבר מהו "נאז-מלתואיזם". (5 נקודות)

גאולוגיה

38. גופים מגמתיים

לפניך חתך סכמתי של שלושה גופים מגמתיים, 3-1.

ציין את שמות שלושת הגופים 3-1 שבחתך, והסבר כיצד נוצר כל אחד מהם.

(11 נקודות)

39. גייזר ובאר ארטזית

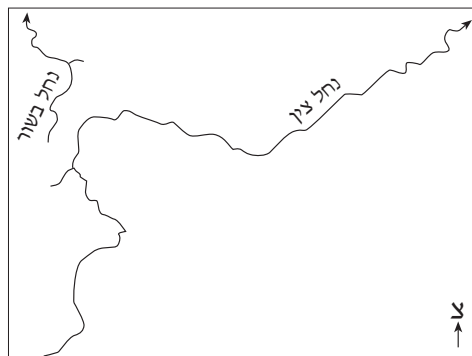
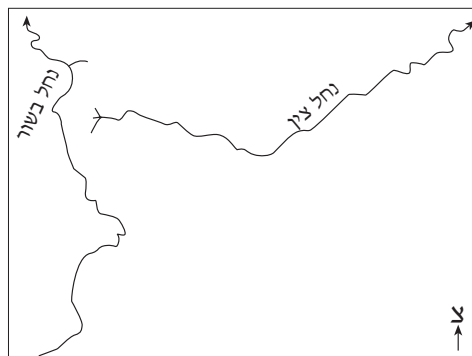
- א. הסבר מה משותף לגייזר ולבאר ארטזית. (4 נקודות)
ב. הסבר את "מנגנון הפעולה" של גייזר ושל באר ארטזית. (7 נקודות)

40. מחצבים

- עיינ באטלס במפה הכלכלית של רכס האנדים בדרום אמריקה.
א. מה משותף לרוב המחצבים המופקים באנדים? (3 נקודות)
ב. הסבר מדוע מחצבים מסוג זה נפוצים ברכס האנדים. (8 נקודות)

גאומורפולוגיה

- 41.** עיין באיורים שלפניך, המציגים שני שלבים בהתפתחות של תופעה גאומורפולוגית.

- א. מהי התופעה הגאומורפולוגית המוצגת באיורים? (2 נקודות)
ב. מהו התנאי הדרוש להתרחשותה, וכיצד היא נוצרת? (9 נקודות)

42. עיצוב חופי

הסבר כיצד נוצרו שתיים מצורות הנוף שלפניך:

— אֶסְטוּאָר (משפך נהר)

— טוֹמְבּוֹלוּ

— לגונה

(11 נקודות)

43. עיצוב על ידי רוח

א. לפניך שלוש צורות נוף המעוצבות על ידי רוח, ושלושה תהליכי עיצוב

על ידי רוח:

<u>צורות נוף</u>	<u>תהליכים</u>
------------------	----------------

* חמאדה	* השקעה
---------	---------

* "פטירות" באבן חול	* הסעה
---------------------	--------

* חוליות	* הסרה
----------	--------

התאם כל צורת נוף לתהליך שיצר אותה. (5 נקודות)

ב. בחר בשתיים מצורות הנוף, והסבר כיצד נוצרה כל אחת מהן. (6 נקודות)

אקלים

44. חזיתות

- א. כאשר מתקרבת חזית חמה – אילו סוגי עננים יופיעו, ומהו הגובה הצפוי שלהם? הסבר. (5 נקודות)
- ב. תאר את סוגי העננים, השינוי בטמפרטורות, כמות המשקעים ומהירות הרוח המתלווים למעבר של חזית קר. (6 נקודות)

45. אזורי אקלים

עיין בנתונים שלפניך על האקלים בשלוש תחנות בחצי הכדור הצפוני.

טמפרטורות ומשקעים בשלוש תחנות

המשקעים (מ"מ)		הטמפרטורה הממוצעת (°C)		התחנה
יולי- ספטמבר	ינואר- מרץ	יולי	ינואר	
825	45	29	15	א
400	300	26	26	ב
21	274	27	8	ג

קבע איזו מהתחנות א-ג מייצגת את אזור האקלים הים תיכוני, איזו מהן מייצגת את אזור האקלים המונסוני, ואיזו – את אזור האקלים המשוני.

הבא נימוק לכל אחת מקביעותיך.

(11 נקודות)

46. היווצרות משקעים באוויר

הסבר כיצד נוצרים חלקיקי ברד, וכיצד נוצרים פתיתי שלג. (11 נקודות)

ב ה צ ל ח ה !

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך התרבות והספורט